

АРТТЕРАПЕВТИЧНІ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ ПРАКТИКИ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ ІНКЛЮЗІЇ : ДОСВІД ТА СИНЕРГІЯ ПРОЄКТІВ **SPARK** та **UNICOM**

проф., д. філос. н., Марья Нестерова, Президент Асоціації дослідників
європейських цінностей в освіті AREVE

доцент, к. психолог. н., Ганна Афузова, доцент кафедри спеціальної
психології УДУ імені Михайла Драгоманова

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or [name of the granting authority]. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

AREVE - Association of Researchers of EU Values in Education

була заснована у 2020 році групою дослідників, практиків, тренерів та освітян у сфері студій Європейського Союзу. Це аналітичний центр (think tank), науково-дослідна організація, що зосереджується на цінностях ЄС в освіті, їх впровадженні в освітню сферу та трансфері до громадянського суспільства з метою сталого розвитку.

ЕКСПЕРТИЗА AREVE

1. Досвід роботи в умовах війни ще до 2022 року
2. Робота з ВПО, мігрантами, ветеранами, колишніми полоненими
3. Взаємодія та консультування релокованих університетів
4. Консультування, практика роботи в реабілітаційних центрах

Професійна експертиза у:

- інклюзивній та trauma-informed освіті
- травматерапії,
- логотерапії
- позитивній та транскультуральній психотерапії
- соціальній реінтеграції

 Прямий досвід роботи з найбільш складними цільовими групами

UNICOM Університети-громади: посилення співпраці

Ст

ERASMUS+ KA2

Розбудова
потенціалу
вищої освіти

Структурний проект

Термін реалізації

лютий 2023 -
січень 2027 рр.

Бюджет

988 453 тис. євро

Консорціум UNICOM

Координатор

Італія:

Університет Генуї

Фонд безпеки і свободи

Партнери:

- Український державний університет імені Михайла Драгоманова
- Сумський національний аграрний університет
- Львівський національний університет імені Івана Франка
- Харківський національний університет радіоелектроніки
- Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
- Вінницький національний медичний університет імені М.І. Пирогова
- Донецький державний університет внутрішніх справ
- Інститут вищої освіти НАПН України
- Міністерство освіти та науки України
- Асоціація викладачів і дослідників європейської інтеграції APREI
- Українська асоціація європейських студій (UAES)
- Асоціація нескорених громад
- Асоціація дослідників європейських цінностей в освіті AREVE

Україна:

Німеччина

Білефільд Вища професійна школа середнього бізнесу

Рада з акредитації підприємницьких та залучених університетів (ACEEU)

Швеція

Університет
Лунду”

Чехія:

- Чеський університет наук про життя у Празі

Латвія:

Університет Риги

Основна мета проєкту UNICOM

Підвищення соціальної ролі університетів шляхом посилення взаємодії між університетами та громадами для розвитку третьої місії університетів, забезпечення соціальної згуртованості, адаптивності, стійкості та процвітання України

У контексті соціальної інклюзії

- створення університетських центрів взаємодії з громадами;
- розвиток програм соціальної інклюзії для вразливих груп;
- розвиток партнерств між університетами, громадами, громадськими організаціями та органами влади.

UNICOM – практики

- Приклади заходів від ВНМУ та УДУ імені Михайла Драгоманова – «Тактична медицина під час війни», «Теплі долоньки», допомога в реабілітації військових

Проект SPARK

ERASMUS+ KA220

Співпраця між
організаціями та
установами -
Партнерства для
співпраці

Термін реалізації

вересень 2025 -
серпень 2028 рр.

Бюджет

250 тис. євро

Консорціум SPARK

Координатор

Університет Генуї (Італія) із міжпрофесійною та міжсекторальною командою, яка переважно працює на постійній основі та складається з доцентів, молодших і старших викладачів у таких галузях: педагогіка, соціальна психологія, право, лінгвістика та медіація.

Партнери:

Італія:

- Університет Генуї
- Єзуїтська соціальна служба в Генуї

Іспанія:

- Університет Алькала
Фундація “Обіймаючи мрії”

Естонія:

- Естонська академія
безпекових наук

Україна:

- Маріупольський
державний університет
- Асоціація дослідників
європейських цінностей
в освіті

Основні напрями

Контексти
позбавлення волі,
передусім
пенітенціарні
установи та місця
утримання, але не
обмежуючись ними

Мовні та культурні
бар'єри у комунікації

Міжпрофесійний
та міжсекторальний
досвід навчання

Українська команда сфокусована на роботу з ветеранами, ВПО та біженцями, їх інтеграцію в приймаючі громади, подолання мовних та культурних бар'єрів

Photovoice

голос через зображення

Метод партисипативного дослідження,
у якому учасники

фіксують свій досвід через фотографії

пояснюють їх через власні історії

Photovoice

Як це працює?

1. Учасники роблять фото
(бар'єри, досвід, середовище)
2. Обговорюють їх у групі
3. Виявляють ключові проблеми
та смисли
4. Представляють результати
для ширшої аудиторії

Чому це важливо для проєкту?

- долає мовні бар'єри
(візуальна комунікація)
- допомагає працювати з чутливими
темами
- розкриває “невидимі” культурні бар'єри
- формує емпатію та діалог

Результат

не просто дані, а живі історії та основа для змін,
навчання та політик

Арттерапевтичні практики для розвитку соціальної інклюзії

Це про:

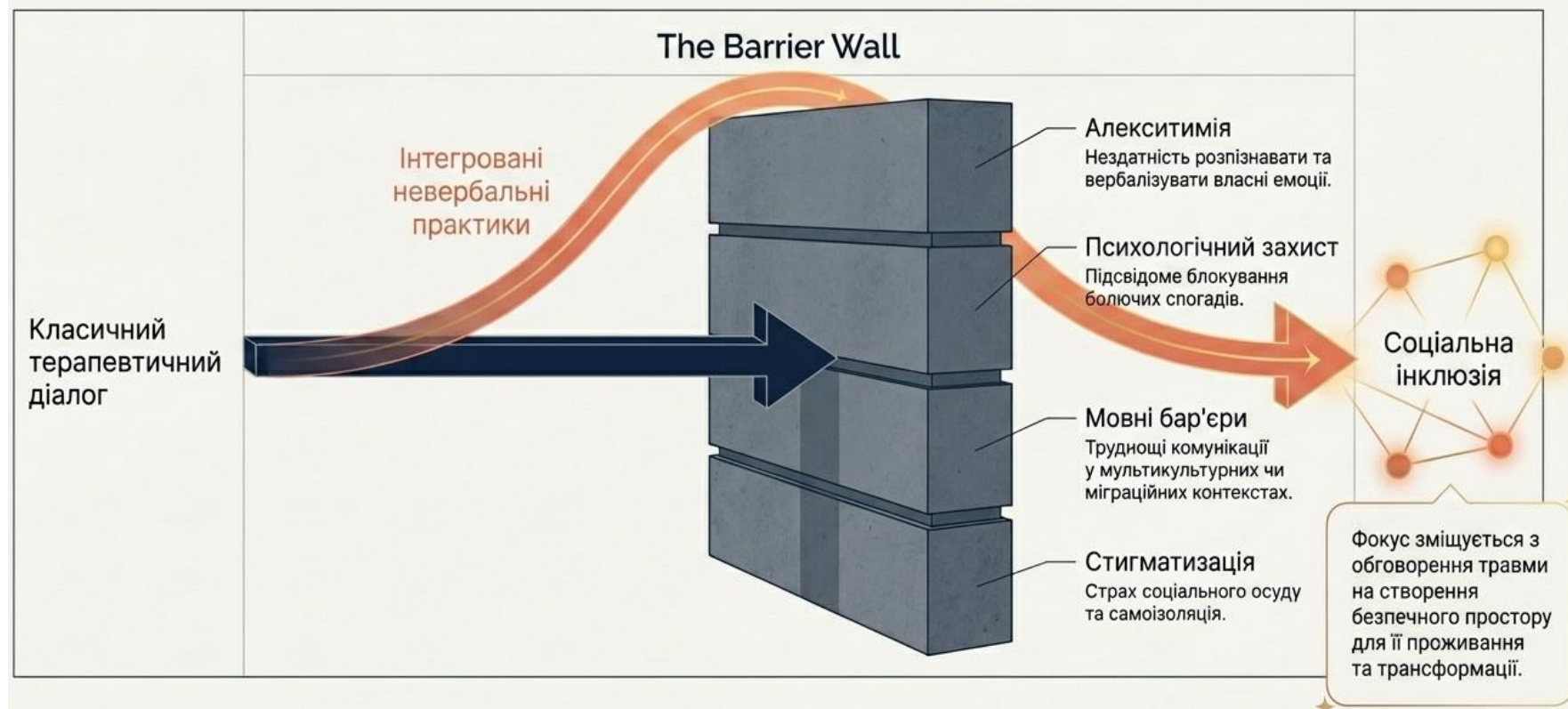
- включення вразливих груп (мігранти, ВПО, літні люди, люди з інвалідністю)
- створення простору взаємодії між культурами
- подолання мовних, культурних і соціальних бар'єрів
- роботу з ідентичністю, травмою та досвідом переміщення

- *participative art*
- *community-based art*
- *photovoice*
- *art-based research*
- *socially engaged art*
- *art therapy*

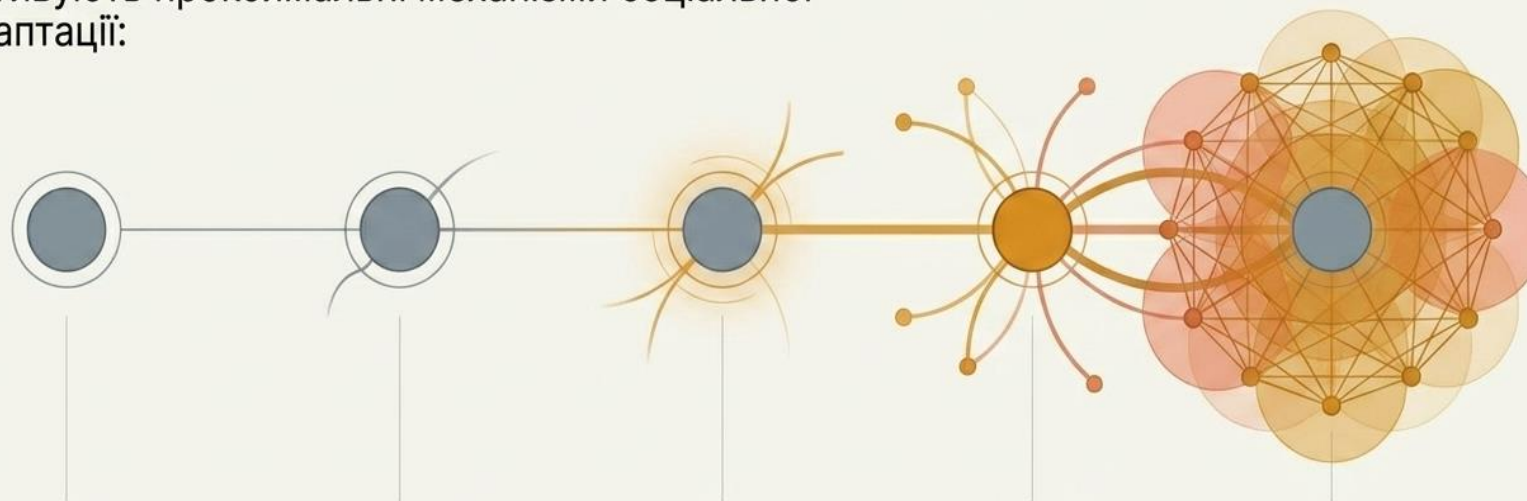
Обхід бар'єрів через невербальну фасилітацію

Замість прямого вербального тиску на захисні механізми, інтегративні практики пропонують науково-методологічно обґрунтований невербальний інструмент впливу.

Ланцюгова реакція соціальної інклюзії

Як саме арттерапевтичні та психологічні практики активують проксимальні механізми соціальної адаптації:

1. Саморегуляція:
Удосконалення
навичок стабілізації
нервової системи.

2. Зниження ізоляції:
Подолання почуття
соціальної
самотності.

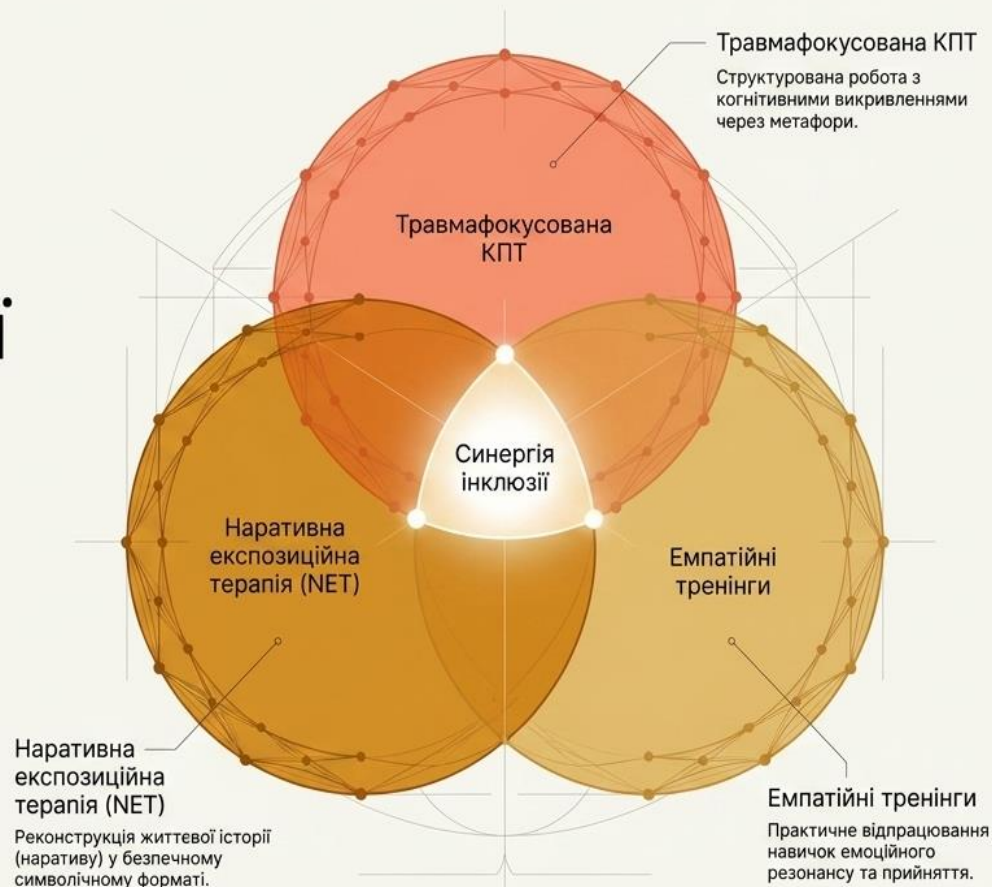
**3. Міжособистісна
взаємодія:**
Відновлення базової
комунікації.

**4. Розширення
зв'язків:** Формування
нових дружніх та
підтримуючих
контактів.

**5. Відчуття
належності:**
Фінальна інтеграція
особистості у
спільноту.

Інтегрований інструментарій психосоціальної інтервенції

Найбільшу ефективність
демонструє не ізольована
арттерапія, а її наукова
інтеграція з доказовими
психологічними практиками.

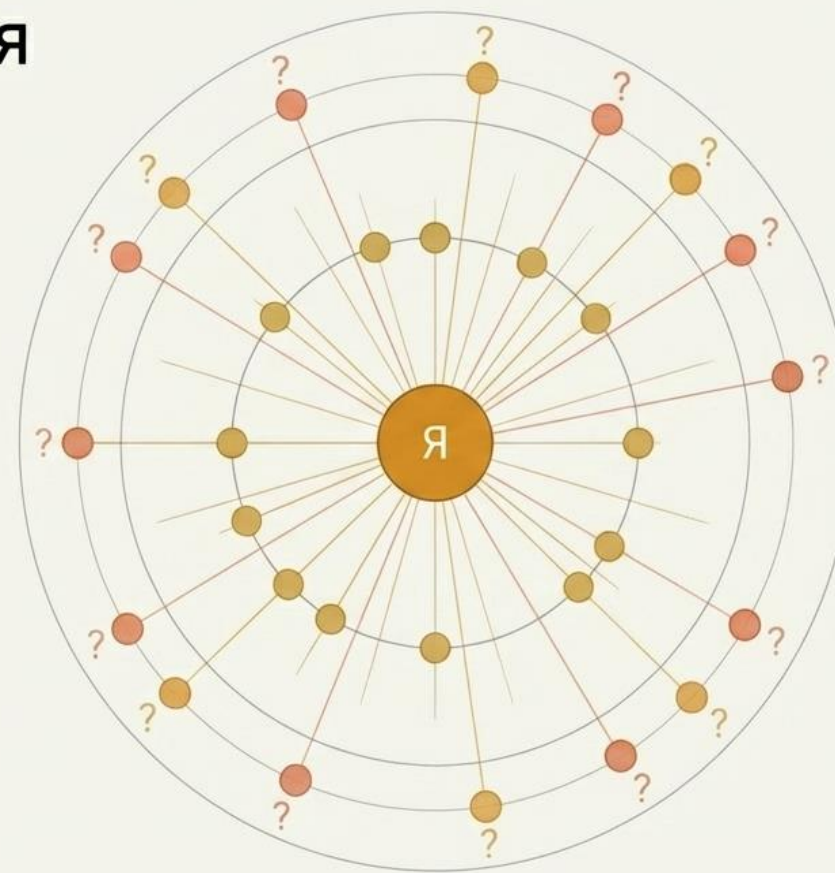

Кейс UNICOM: Інтеграція КПТ та арттерапії

Міжнародна осіння школа «Відповідальне
глобальне лідерство та соціальна стійкість».
Локації: Генуя (Італія) – Берлін (Німеччина) – Київ,
Львів (Україна).
Дати: 17-31 жовтня 2025 року.
Тренінг: «Резильєнтність кожного як запорука
сталості суспільства».

Focus Tool: Вправа «Коло підтримки»

- **Мета:** Усвідомлення власної приналежності до спільноти та зниження відчуття ізоляваності.
- **Механіка:** Візуалізація та визначення «свого» кола соціальної підтримки.
- **Ключовий драйвер:** Серія цілеспрямованих уточнювальних запитань під час процесу творення допомагала учасникам ширше поглянути на своє оточення як на реальне джерело ресурсу.

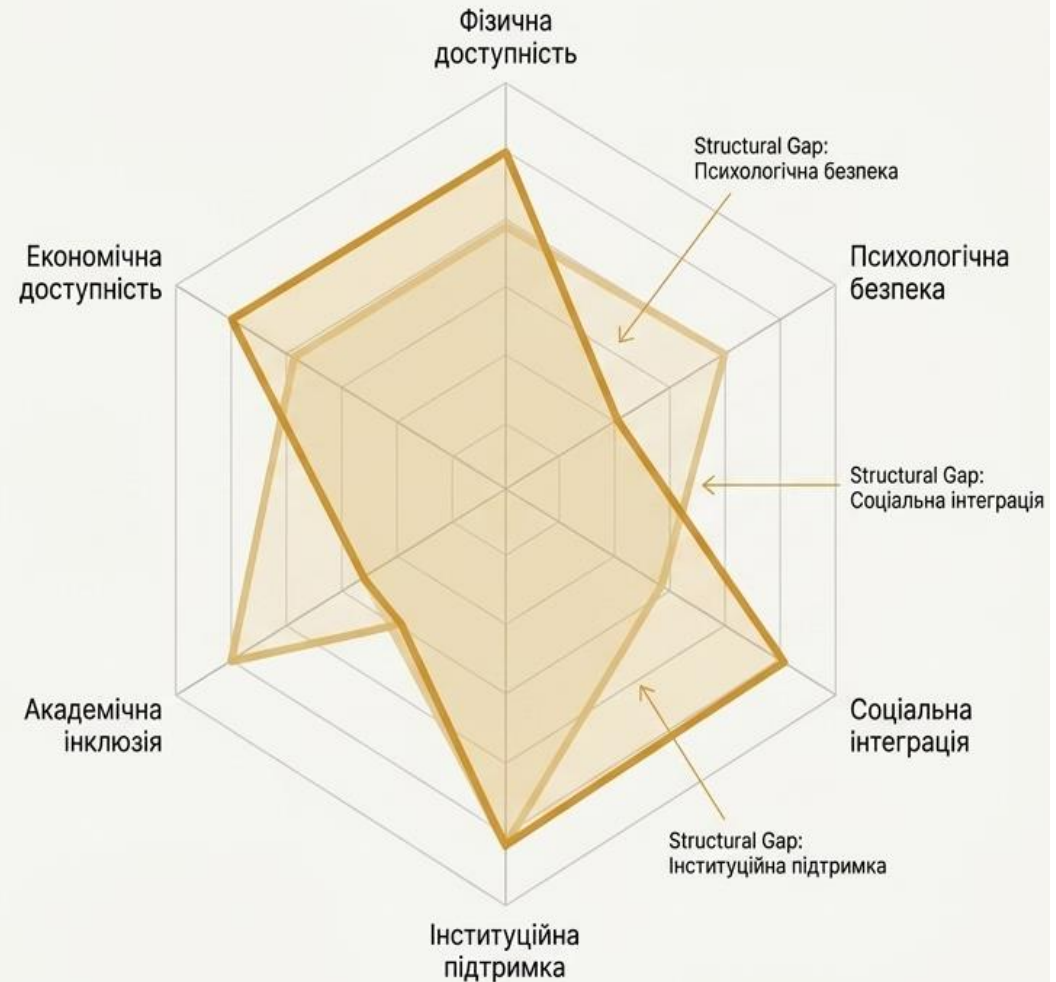

Кейс SPARK: Емпатія як інструмент аудиту інклюзії

Національний семінар «Інклюзія та комунікація в освіті у складних соціальних контекстах».
Локація: МДУ, Київ, Україна.
Дати: 23-24 квітня 2026 року.
Воркшоп щодо інклюзивних підходів університетів Європи.

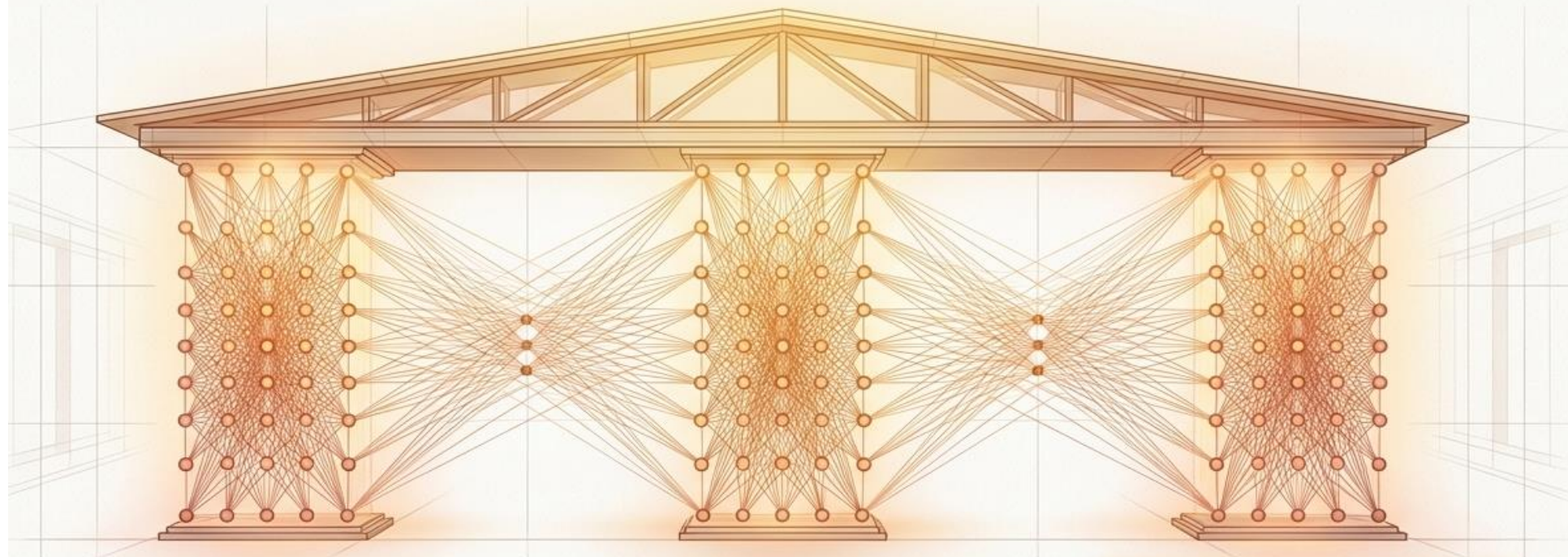
Focus Tool: Вправа «Колесо інклюзивності вищої освіти України» (Елемент емпатійного тренінгу).

- **Формат:** Робота в міні-групах для оцінки реальної доступності вищої освіти.
- **Цільова оптика:** Фокус на представниках соціально вразливих груп населення та особах у складних життєвих обставинах.
- **Механіка оцінювання:** Базується виключно на суб'єктивному життєвому досвіді учасників щодо психофізичного і соціального функціонування бенефіціарів.

Стратегічні наслідки для суспільної стійкості

Системна імплементація арттерапевтичних та психологічних практик призводить до трьох глобальних результатів:

Подолання дефіцитів

Ефективне усунення комунікативних дефіцитів та глибокої соціальної депривації у вразливих груп.

Активація ресурсів

Мобілізація внутрішніх та міжособистісних резервів для повноцінної адаптації в інклюзивному середовищі.

Системне зниження агресії

Зниження загального рівня соціальної напруги та агресії в громадах, формування резильєнтності суспільства.

Дякуємо за увагу!

Запитання??

www.areve.org
areve.org@gmail.com